



## การจัดการความรู้สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร Knowledge Management for Public University Lecturers in Bangkok

ชมสุภัค ครุฑทกะ<sup>1\*</sup> วาสนา บุตรโพธิ์<sup>2</sup> และปัญญา พุดซ้อน<sup>3</sup>

<sup>1</sup>นักวิชาการอิสระ ประเทศไทย

<sup>2,3</sup>สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

\*ผู้รับผิดชอบบทความ

Chomsupak Cruthaka<sup>1\*</sup>, Wassana Bootpo<sup>2</sup>, and Panya putsorn<sup>3</sup>

E-mail: cchomsupak@yahoo.com1, wassbootpo@gmail.com2, putsurn@hotmail.com3

<sup>1</sup>Independent Scholar, Thailand

<sup>2,3</sup> Sport Science, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

\*Corresponding author

Received: December 23, 2020 / Revised: April 20, 2021 / Accepted: April 21, 2021

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการจัดการความรู้สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร (2) เปรียบเทียบการจัดการความรู้สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ อายุ และตำแหน่งทางวิชาการ กลุ่มตัวอย่างคือ อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน เครื่องมือคือแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัย ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับการจัดการความรู้สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) อาจารย์ที่มี เพศ อายุ และตำแหน่งทางวิชาการต่างก็มี การจัดการความรู้ไม่แตกต่างกัน

**คำสำคัญ:** การจัดการความรู้; อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ; มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร



## Abstract

The objectives of this research were: (1) investigate knowledge management for public university lecturers in Bangkok, and (2) compare knowledge management for public university lecturers in Bangkok as classified by the demographical characteristics of gender, age, and academic title. The sample was 300 lecturers working in Government universities in Bangkok. The research instruments was a questionnaire designed to find out the data concerning knowledge management of these university lecturers. The instruments was reliability at the levels of .95. Using techniques of descriptive statistics, the researchers analyzed the data in terms of frequency, percentage, mean and standard deviation. In addition, the *t*-test and one-way analysis of variance (ANOVA) techniques were also employed. The researchers found that most of the public university lecturers in Bangkok in an overall picture had the knowledge management practice at a high level. The public university lecturers under study who differed in the demographical characteristics of gender, age, and academic title did not have the significant differences in knowledge management.

**Keywords:** Knowledge Management; Public University Lecturers; Government Universities in Bangkok

## บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร เข้ามามีบทบาทในสังคมไทย ด้วยการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน และจากผลกระทบของการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ทำให้บุคลากรในองค์กร และสังคมพึ่งพาเทคโนโลยีในการทำงาน การติดต่อสื่อสารและการจัดการศึกษาโดยใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต และจากการรายงานสถานการณ์ด้านการศึกษาของ The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) แสดงว่าสถานศึกษาต่าง ๆ ปรับรูปแบบการสอนออนไลน์โดยต้องอาศัยเทคโนโลยี (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2563) ดังนั้นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยจึงให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีในการปรับใช้ในการปฏิบัติงานและการสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ร่วมกัน

อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ดังนั้น ไม่ว่าอาจารย์จะมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพใดก็ตามจำเป็นต้องพัฒนาตนเอง และพัฒนาวิชาชีพ ให้มีขีดความสามารถ และเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพ รวมทั้งความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน และการ



วิจัย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2554) การเพิ่มขีดความสามารถของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย เพื่อการพัฒนาวิชาการและวิชาชีพมีหลากหลายวิธีการ ได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การเรียนรู้ ร่วมกันในการทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้การจัดการความรู้ (ชมสุภักดิ์ ครุฑกะ, 2562 ก)

การจัดการความรู้เป็นกระบวนการ โดยการซึมซับความรู้จากความรู้ชัดแจ้งที่เป็นเอกสาร และฐานข้อมูล (explicit knowledge) รวมถึงความรู้ฝังลึกที่ได้จากบุคลากร (tacit knowledge) และนำความรู้ ที่ได้รวบรวมมาให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จัดระบบและจำแนกความรู้ก่อนนำความรู้ไปใช้ ให้เป็นขุมพลังความรู้ ในการปฏิบัติขององค์กร (Awad & Ghaziri, 2004, p. 3; Debowski, 2006, p. 16) นอกจากนี้ Hislop (2009, p. 59) ยังกล่าวถึงการจัดการความรู้เป็นความพยายามของบุคลากรในองค์กรอย่างมีทิศทาง โดยเน้น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นช่องทางกระบวนการทางสังคมในการจัดการความรู้ โครงสร้างและวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมขององค์กร และการจัดการบุคลากรในการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ แต่องค์ความรู้ที่สำคัญและจำเป็นสำหรับอาจารย์ส่วนมากอยู่ที่ผู้รู้ หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ แต่มีปัญหาในการ เข้าถึงความรู้จากผู้รู้ และยากต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือเผยแพร่ความรู้ ได้อย่างทั่วถึง (ชมสุภักดิ์ ครุฑกะ, 2560)

การจัดการความรู้ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพควรมีการดำเนินการ อย่างมีขั้นตอนโดยเริ่มจากการแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บและเข้าถึงความรู้ การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้จากการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ขั้นตอนการจัดการความรู้ดังกล่าว แล้วองค์กรต้องให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี และความเชี่ยวชาญของอาจารย์มหาวิทยาลัยหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสูง ในองค์ความรู้ที่จะนำมาเข้าสู่กระบวนการจัดการความรู้ (Cruthaka, 2019) และจากการศึกษาเทคโนโลยีที่ เหมาะสมในการจัดการความรู้สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัย ได้แก่ การใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต การใช้ระบบ ผู้เชี่ยวชาญ การจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ การใช้เว็บไซต์ และการถาม-ตอบผ่านเว็บ เป็นต้น (ชมสุภักดิ์ ครุฑกะ, 2562 ข)

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการความรู้สำหรับอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐในเขต กรุงเทพมหานคร เนื่องจากมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร มีบริบทและการจัดการศึกษารวม ถึงขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการปฏิบัติงาน พัฒนาวิชาการและพัฒนา วิชาชีพได้อย่างคล่องตัว รวดเร็วทั้งในสถานที่ทำงานในมหาวิทยาลัย และที่บ้าน รวมถึงการใช้เครือข่าย สัญญาณอินเทอร์เน็ตทางโมบายเทคโนโลยี ผลการศึกษาวิจัยทำให้อาจารย์สามารถเลือกใช้วิธีการจัดการ ความรู้ในแต่ละขั้นตอนไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการความรู้สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ อายุ และตำแหน่งทางวิชาการ

## ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นอาจารย์ที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยของรัฐ 6 แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จำนวน 300 คน
2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ การจัดการความรู้ของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บและเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้

## สมมติฐานของการวิจัย

อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีเพศ อายุ และตำแหน่งทางวิชาการแตกต่างกันมีการจัดการความรู้แตกต่างกัน

## ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบระบบหรือแนวทางและวิธีการในการจัดการความรู้ที่เหมาะสมสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ
2. ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในมหาวิทยาลัยในสังกัดอื่น ๆ ต่อไป

## การทบทวนวรรณกรรม

คณะผู้วิจัยศึกษาแนวคิดและทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของจากนักวิชาการและสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการความรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บและเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้ (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2555; สุภารัตน์ ถูกษ์อรุณทองและกุลพัทธ์ กุลชาติดีดิลก, 2557; สมชาย นำประเสริฐชัย, 2558, หน้า 35; อุดมรัตน์ จรัสศรี, 2557; Cruthaka, 2019; Marquardt, 1996)

1. การแสวงหาความรู้ (knowledge acquisition) หมายถึง การค้นหาความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งจากแหล่งภายในและแหล่งภายนอกองค์กร แหล่งภายในองค์กรให้ความสำคัญกับความรู้ที่ฝังในตัวคน (tacit knowledge) ได้แก่ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย การแสวงหาความรู้จากภายนอกองค์กร ได้แก่ จากที่ปรึกษา วิทยากร การเข้าร่วมประชุมสัมมนา การศึกษาดูงาน คู่แข่ง การสร้างพันธมิตร จากสื่อสิ่งพิมพ์ ทิศทางแนวโน้มเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. การสร้างความรู้ (knowledge creation) หมายถึง การนำความรู้ที่ได้มาจากการแสวงหาความรู้ แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ บูรณาการเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสถาบัน เช่น นำความรู้จากประสบการณ์ของบุคคลถ่ายโอนความรู้ไปยังบุคคลอื่น จากการปฏิสัมพันธ์กัน การนำความรู้ที่สังเคราะห์แล้ว



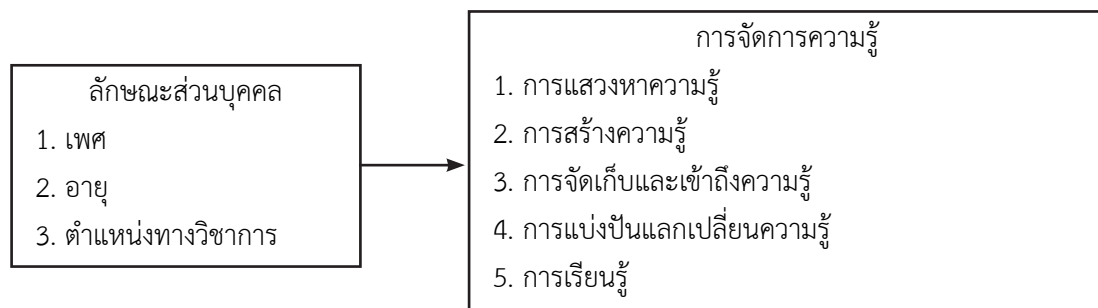
ไปเผยแพร่โดยวิธีต่าง ๆ ในการรับรู้กันภายในมหาวิทยาลัย หรือมีการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตด้วยการ ทบทวนความสำเร็จ และความล้มเหลวของตนเองด้วยการประเมินอย่างเป็นระบบ หรือการสร้างความรู้จากการวิจัย และพัฒนานวัตกรรม

3. การจัดเก็บและเข้าถึงความรู้ (knowledge storage and retrieval) หมายถึง การนำข้อมูลที่ ได้ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ที่ต้องค้ำความรู้ แล้วนำไปบันทึก จัดหมวดหมู่ความรู้ โดยใช้ระบบเทคโนโลยี สารสนเทศเข้ามาช่วยโดยการบันทึกข้อมูลและใช้ฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ และกระบวนการจัดเก็บโดยวิธีการต่าง ๆ ของอาจารย์มหาวิทยาลัย

4. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (knowledge sharing) หมายถึง การถ่ายทอดและการใช้ประโยชน์ จากความรู้ เป็นการสื่อสารถ่ายโอนความรู้ของอาจารย์ทั้งภายในหน่วยงานและภายนอกหน่วยงาน ผ่านรูปแบบ ต่าง ๆ ได้แก่ การพูดคุย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระดานสนทนา รวมทั้งการจัดบอร์ดประชาสัมพันธ์ และ การนำเสนอผลงานทางวิชาการทั้งในระดับประเทศ และต่างประเทศ

5. การเรียนรู้ (learning) หมายถึง การนำความรู้ที่ได้แลกเปลี่ยนความรู้ หรือเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถ นำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของอาจารย์มหาวิทยาลัย

นอกจากขั้นตอนตามกระบวนการดังกล่าวผู้วิจัยให้ความสนใจเกี่ยวกับอาจารย์ที่มีลักษณะส่วนบุคคล ได้เพศ อายุ และตำแหน่งทางวิชาการแตกต่างกัน มีการจัดการความรู้ในแต่ละขั้นตอนตามกระบวนการจัดการ ความรู้อยู่ในระดับใด และมีความแตกต่างกันหรือไม่ ดังแสดงในภาพ 1



ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

## วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจกับอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร 6 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จำนวน 300 คน โดยการสุ่มตัวอย่าง อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐแบบชั้นภูมิอย่างไม่เป็นสัดส่วนจากมหาวิทยาลัย 6 แห่ง แห่งละ 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามการจัดการความรู้สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 คือ ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งทางวิชาการ และมหาวิทยาลัย ที่สังกัด ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด 5 ด้าน จำนวน 124 ข้อ ได้แก่ ด้านการแสวงหาความรู้ จำนวน 27 ข้อ ด้านการสร้างความรู้ จำนวน 26 ข้อ ด้านการจัดเก็บและเข้าถึงความรู้จำนวน 24 ข้อ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ จำนวน 27 ข้อ และด้านการเรียนรู้จำนวน 20 ข้อ และผ่านการหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ท มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะพัฒนาศึกษาพยาบาลรามคำแหงถึงอธิการบดีมหาวิทยาลัยทั้ง 6 แห่ง และส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ จำนวน 300 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบตามจำนวน คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่าง จะทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธี Least-Significant Different (LSD)

### สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 60.30 มีอายุไม่เกิน 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.67 และมีตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งอาจารย์ ร้อยละ 67.70
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการความรู้ของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ดังตาราง 1
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขต กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ อายุ และตำแหน่งทางวิชาการ ดังตาราง 2-4

### ตาราง 1

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการจัดการความรู้สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานครเป็นรายด้าน

การจัดการความรู้	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการแสวงหาความรู้	3.99	.93	มาก
2. ด้านการสร้างความรู้	3.90	.48	มาก



## ตาราง 1 (ต่อ)

การจัดการความรู้	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
3. ด้านการจัดเก็บและเข้าถึงความรู้	3.87	.55	มาก
4. ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	3.85	.53	มาก
5. ด้านการเรียนรู้	3.98	.50	มาก
โดยรวม	3.92	.44	มาก

จากตาราง 1 พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับได้แก่ ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการเรียนรู้ ด้านการสร้างความรู้ ด้านการจัดเก็บและเข้าถึงความรู้ และด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

## ตาราง 2

ผลการเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศเป็นรายด้าน

การจัดการความรู้	เพศ				t	p
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. ด้านการแสวงหาความรู้	4.04	.44	3.97	.36	1.629	.104
2. ด้านการสร้างความรู้	3.97	.50	3.85	.47	2.099*	.037
3. ด้านการจัดเก็บและเข้าถึงความรู้	3.93	.64	3.85	.48	1.175	.241
4. ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	3.90	.60	3.82	.48	1.254	.211
5. ด้านการเรียนรู้	4.07	.53	3.93	.40	2.541*	.012
โดยรวม	3.98	.49	3.88	.39	1.945	.053

\* $p < .05$

จากตาราง 2 พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครที่มีเพศต่างกัน มีการจัดการความรู้โดยภาพรวมและด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการจัดเก็บและเข้าถึงความรู้ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการสร้างความรู้และด้านเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

### ตาราง 3

ผลการเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุเป็นรายด้าน

แหล่งความแปรปรวน	ss	df	ms	f	p
<b>ด้านการแสวงหาความรู้</b>					
ระหว่างกลุ่ม	.417	3	.139	.898	.443
ภายในกลุ่ม	45.827	296	.027		
รวม	46.244	299			
<b>ด้านการสร้างความรู้</b>					
ระหว่างกลุ่ม	1.118	3	.373	1.610	.187
ภายในกลุ่ม	68.486	296	.231		
รวม	69.604	299			
<b>ด้านการจัดเก็บและเข้าถึงความรู้</b>					
ระหว่างกลุ่ม	2.665	3	.888	3.027*	.030
ภายในกลุ่ม	86.856	296	.293		
รวม	89.521	299			
<b>ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้</b>					
ระหว่างกลุ่ม	2.352	3	.784	2.839*	.038
ภายในกลุ่ม	81.726	296	.276		
รวม	84.078	299			
<b>ด้านการเรียนรู้</b>					
ระหว่างกลุ่ม	.886	3	.295	1.406	.241
ภายในกลุ่ม	62.171	296	.210		
รวม	63.057	299			
<b>ภาพรวม</b>					
ระหว่างกลุ่ม	1.166	3	.389	2.070	.104
ภายในกลุ่ม	55.563	296	.188		
รวม	56.728	299			

\* $p < .05$





จากตาราง 3 พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุต่างกัน มีการจัดการความรู้โดยภาพรวมและด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการสร้างความรู้และด้านการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการจัดเก็บและเข้าถึงความรู้ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยวิธี LSD

ผลการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีอายุ ไม่เกิน 40 ปี กับ อายุ 41-45 ปี และอายุไม่เกิน 40 ปี กับ อายุ 46-50 ปี มีการจัดการความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน คู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

#### ตาราง 4

ผลการเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการเป็นรายด้าน

แหล่งความแปรปรวน	ss	df	ms	f	p
ด้านการแสวงหาความรู้					
ระหว่างกลุ่ม	.458	2	.229	1.485	.228
ภายในกลุ่ม	45.786	297	.154		
รวม	46.244	299			
ด้านการสร้างความรู้					
ระหว่างกลุ่ม	.319	2	.159	.684	.506
ภายในกลุ่ม	69.285	297	.233		
รวม	69.604	299			
ด้านการจัดเก็บและเข้าถึงความรู้					
ระหว่างกลุ่ม	.068	2	.034	.113	.894
ภายในกลุ่ม	89.453	297	.301		
รวม	89.521	299			
ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้					
ระหว่างกลุ่ม	.926	2	.463	1.654	.193
รวม	89.521	299			
ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้					
ระหว่างกลุ่ม	.926	2	.463	1.654	.193

ตาราง 4 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	ss	df	ms	f	p
ภายในกลุ่ม	83.152	297	.280		
รวม	84.078	299			
ด้านการเรียนรู้					
ระหว่างกลุ่ม	1.231	2	.616	2.957	.054
ภายในกลุ่ม	61.826	297	.208		
รวม	63.057	299			
ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	.403	2	.201	1.062	.347
ภายในกลุ่ม	56.326	297	.190		
รวม	56.728	299			

จากตาราง 4 พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครที่มีตำแหน่งทางวิชาการต่างกัน มีการจัดการความรู้โดยภาพรวมและทุกด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการแสวงหาความรู้ พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐมีการจัดการความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ศึกษาค้นคว้าข้อมูลความรู้จากตำรา เอกสารวิชาการ และสืบเสาะค้นคว้า รวบรวมความรู้ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องมีการศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้ในสาขาวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาการและเตรียมการสอนจากแหล่งข้อมูลความรู้ทั้งจากแหล่งข้อมูลภายใน ได้แก่ การพูดคุย สัมภาษณ์ผู้รู้ และค้นคว้าตำราในห้องสมุด และภายนอกมหาวิทยาลัยโดยการสืบค้นความรู้ทางอินเทอร์เน็ต และเว็บไซต์หรือห้องสมุดจากมหาวิทยาลัยต่างสถาบันซึ่งสอดคล้องกับ สุประภาดา โชติมณี (2551, หน้า 42-45) ได้อธิบายถึงวิธีแสวงหาความรู้ จากการพูดคุย โดยให้ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์ มาแบ่งปันวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ หรือการปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือจากผู้รู้ได้แก่ การใช้ที่ปรึกษา หรือพี่เลี้ยง ซึ่งอาจเป็นเพื่อนร่วมงานในหน่วยงานเดียวกัน หรือหน่วยงานอื่น หรือจากองค์กรอื่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดมรัตน์ จรัสศรี (2557) ที่พบว่า สภาพการจัดการความรู้ของครูโรงเรียนสาธิต ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดย



การสืบค้นข้อมูลจากเอกสาร มีการสอนงานโดยตรงให้กับครูที่บรรจุใหม่ และค้นจากระบบอินทราเน็ตและอินเทอร์เน็ตในองค์กร

1.2 ด้านการสร้างความรู้ อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐมีการจัดการความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ สร้างความรู้จากการปฏิบัติ และพัฒนาความรู้ในงานที่รับผิดชอบเพื่อสร้างความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง อาจารย์มหาวิทยาลัยมีการกิจหลักในการจัดการเรียนการสอนและการวิจัย ทำให้อาจารย์จำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าการวิจัย เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่และนำมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาวิชาชีพซึ่งสอดคล้องกับ สมชาย นำประเสริฐชัย (2558, หน้า 36-37) ได้กล่าวถึง การพัฒนา/สร้าง/บูรณาการความรู้ เป็นการพัฒนาความรู้ นำเอาความรู้ที่ได้มาบริหารจัดการให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามความต้องการ และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ชมสุภักดิ์ ครุฑทะ (2562) พบว่า อาจารย์สร้างความรู้จากการสังเคราะห์ความรู้จากการทำวิจัยที่สนใจหรือจากประเด็นปัญหาจากแหล่งทุนและเขียนบทความวิจัย

1.3 ด้านการจัดเก็บและเข้าถึงความรู้ อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐมีการจัดการความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ จัดเก็บในรูปแบบเอกสาร สิ่งพิมพ์ คู่มือ และรายงานผลการปฏิบัติงานและแนวปฏิบัติที่ดี มีฐานข้อมูลที่ปรับปรุงเนื้อหาอยู่เสมอทั้งนี้เนื่องมาจาก อาจารย์มหาวิทยาลัยต้องเขียนตำรา หรือบทความทางวิชาการเพื่อนำมาใช้เป็นเอกสารหลักฐานประกอบการพิจารณาความเชี่ยวชาญ และคุณสมบัติทางวิชาการส่งผลให้อาจารย์จำเป็นต้องปรับปรุงเนื้อหาวิชาการ และจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบเพื่อนำมาใช้ได้ทันเวลา ซึ่งสอดคล้องกับ Awad and Ghaziri (2004, p. 123) ได้กล่าวถึง การจัดเก็บความรู้เป็นกระบวนการจัดเก็บความคิดและประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงการจัดเก็บความรู้จากแหล่งอื่น ๆ เช่น หนังสือ เอกสารต่าง ๆ ที่เขียน และภาพวาด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภารัตน์ ถูกษ์อรุณทอง และกุลพัทธ์ กุลชาติติติก (2557) พบว่า การจัดเก็บความรู้ของสถาบันการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีการกำหนดรูปแบบการจัดเก็บในรูปแบบเอกสาร สิ่งพิมพ์เกี่ยวกับคู่มือหรือรายงานผลการปฏิบัติงานต่าง ๆ

1.4 ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐมีการจัดการความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการประชุม การสัมมนา เสวนาวิชาการหรือจัดโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ และมีการใช้เทคโนโลยีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากสถาบันการอุดมศึกษาในปัจจุบันมีนโยบายให้อาจารย์มีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้โดยจัดโครงการประชุมสัมมนาทางวิชาการ การสร้างเครือข่ายการจัดการความรู้ และจัดทำวารสารทั้งออฟไลน์และออนไลน์เพื่อให้เป็นแหล่งแบ่งปันและถ่ายทอดความรู้ให้กับอาจารย์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ichijo and Nonaka (2007, p. 289) กล่าวถึง การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ในองค์กรหรือในเครือข่าย เป็นการกระตุ้นให้เกิดการแบ่งปันแลกเปลี่ยนระหว่างบุคคล และในเครือข่ายระหว่างบุคคล และประสบการณ์ในการทำงานเป็นทีมจากโครงการ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Hislop

(2009, p. 30) กล่าวถึง การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคคล ที่นำความรู้ที่ได้จากข้อสรุปมาเผยแพร่ไปยังบุคคลอื่น ซึ่งเป็นการจัดการความรู้ประเภทฝังลึกไปสู่ความรู้ชัดแจ้งสามารถนำคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีมาช่วยแลกเปลี่ยนความรู้

1.5 ด้านการเรียนรู้ อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐมีการจัดการความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เรียนรู้จากการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่แล้วนำไปพัฒนางานที่รับผิดชอบ ทั้งนี้เนื่องมาจากการเรียนรู้ของอาจารย์จะเกิดขึ้นได้โดยการนำความรู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ มาปรับใช้ในการเรียนการสอน และจากการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ Awad and Ghaziri (2004, p. 34) ที่กล่าวถึงการศึกษาที่บุคคลได้รับความรู้แล้วนำความรู้ไปทดลองใช้โดยการปฏิบัติ จนเกิดประสบการณ์ รวมถึงการเป็นผู้เชี่ยวชาญ นั่นคือสัญญาณที่เกิดจากความสามารถในการดึงความรู้ที่เคยได้รับมาใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหา และการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จบรรลุผลลัพธ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภารัตน์ ฤกษ์อรุณทอง และกุลพัทธ์ กุลชาติติก (2557) พบว่า การเรียนรู้โดยการศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสารวิชาการ โดยสถาบันอุดมศึกษามีการมอบหมายให้อาจารย์หรือบุคลากรได้นำองค์ความรู้ไปใช้และมีการกำกับติดตาม และประเมินผลการนำความรู้ไปใช้

2. อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครที่มีเพศอายุและตำแหน่งทางวิชาการต่างกัน มีการจัดการความรู้โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการความรู้สำหรับอาจารย์ในมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะมีเพศ อายุ หรือตำแหน่งทางวิชาการในระดับใดอาจารย์จำเป็นต้องแสวงหาความรู้เพื่อสร้างความรู้ใหม่ นำไปใช้ปรับปรุงการทำงาน การสอน และพัฒนาวิชาการโดยนำความรู้ไปแบ่งปันแลกเปลี่ยนในการประชุมต่าง ๆ รวมทั้งการเผยแพร่ผลงานในฐานข้อมูลวารสารต่าง ๆ เพื่อยกระดับความรู้ให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฐิติกร พูลภัทรชีวิน (2553) ที่กล่าวถึงการจัดการความรู้ด้วยการให้บุคลากรทุกระดับขององค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการความรู้ขององค์กร และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดมรัตน์ จรัสศรี (2560) พบว่า ครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มี เพศ อายุ ต่างกันมีสภาพการจัดการความรู้ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

### ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. อาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่แตกต่างกัน สามารถเลือกใช้วิธีการต่าง ๆ ตามกระบวนการจัดการความรู้เป็นแนวทางในศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสืบค้นความรู้ จัดเก็บความรู้ แบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งความรู้ที่เป็นประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ และความรู้ที่เป็นเอกสาร คู่มือ บทความ ตำรา ผ่านระบบการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยมหาวิทยาลัยสนับสนุนระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ให้มีความพร้อมใช้ต่อการจัดกิจกรรม



2. อาจารย์ที่มีเพศ อายุต่างกันพบว่า มีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ต่างกัน มหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการความรู้ โดยประชาสัมพันธ์ กระตุ้นจิตใจด้วยระบบรางวัล หรือการยกย่องชมเชย เพื่อให้อาจารย์ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการความรู้ ทั้งในระบบออนไลน์และออฟไลน์

### ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จในการจัดการความรู้สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ
2. ควรศึกษาองค์ประกอบของการจัดการความรู้ที่เหมาะสมสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการจัดการความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยของรัฐกับมหาวิทยาลัยเอกชน

### เอกสารอ้างอิง

- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชมสุภักดิ์ ครุฑทกะ. (2560). *รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ที่เหมาะสมสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชมสุภักดิ์ ครุฑทกะ. (2562ข). *เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการความรู้สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ*. *วารสาร สหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 8(2), 269-279.
- ชมสุภักดิ์ ครุฑทกะ. (2562ก). *หลักการการจัดการความรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฐิติกร พูลภัทรชีวิน. (2553). *ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการความรู้*. ค้นเมื่อ 10 กันยายน 2548, จาก <https://sites.google.com/site/gaiusjustthink/thitikorn-on-km/paccaykhwa msarecnikarcadkarkhwamru>
- สมชาย นำประเสริฐชัย. (2558). *การจัดการความรู้*. กรุงเทพมหานคร: วิพรินทร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2554). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2554*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2563). *มาตรการด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อรองรับการฟื้นฟูและปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สุประภาดา โชติมณี. (2551). *จัดการความรู้อย่างไรให้ใช้ได้ผลกับทุกระบบ*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.



- สุภารัตน์ ฤกษ์อรุณทอง และกุลพัทธ์ กุลชาติดีติก. (2557). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ของสถาบันการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- อุดมรัตน์ จรัสศรี. (2557). รูปแบบการจัดการความรู้ระบบออนไลน์ของครูโรงเรียนสาธิต ในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุดมรัตน์ จรัสศรี. (2560). การศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 11(3), 236-251.
- Awad, E. M., & Ghaziri, H. M. (2004). *Knowledge management*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Cruthaka, C. (2019). The development of an appropriate knowledge management model for public university lecturers. *Asian Journal of Education and Training*, 5(10), 236-238.
- Debowski, S. (2006). *Knowledge management*. Sydney: John Wiley & Sons Australia.
- Hislop, D. (2009). *Knowledge management*. New York: Oxford University.
- Ichijo, K., & Nonaka, I. (2007). *Knowledge creation and Management*. New York: Oxford University.
- Marquardt, M. J. (1996). *Building the learning organization*. New York: McGraw-Hill.